

ДІЙОВІ ЛЮДЕ:

Прокіп Свиридович Сірко — міщанин, має крамницю.

Явдокія Пилипівна — його жінка.

Проня — дочка їх.

Секлита Пилипівна Лимариха — сестра Сірчиси, перекупка.

Галя — її дочка.

Свирид Петрович Голохвостий — промотаний цилюрник.

Настя, Наталка — подруги Пронині, манірні.

Химка — наймичка у Сірків.

Пидора — поденщиця у Лимарихи.

Степан Глейтюк — був наймитом у Лимарихи, тепер слюсар.

Марта — бублейниця

Устя — черевичниця

Меронія — живе при монастирі

гості у Лимарихи.

Два баси.

Йоська — жид.

Квартальний, катеринщик, міщане і люд.

Дія перша

Глибокий яр. Під горою наліво гарненький домик Сірків з садком; за ним баркан і знов якийсь садок і домик, направо — гора, баркан, а далі яр. На дальній горі видко Київ. Вечір.

ВИХІД І

Прокіп Свиридович і Явдокія Пилипівна.

Сидять на лавці біля дому.

Явдокія Пилипівна. Бач, як сьогодні вечірню зарання одправили, ще й сонечко не зайшло! А то тим, що новий дячок гарно вичитує.

Прокіп Свиридович. Чим же гарно?

Явдокія Пилипівна. Як чим? Голосно: словами, мов горохом, сипле.

Прокіп Свиридович. Так, так! Як пустить язика, то він у його, як млинове колесо, тільки бр-р-р!.. І меле разом, і шеретує...

Явдокія Пилипівна. А твій старий мене, мене той язик, як баба вовну...

Прокіп Свиридович. Прирівняй ще цього штокала до старого дячка! Той таки і чита по-стародавньому, по-божественному, а цей...

Явдокія Пилипівна. Заступається за свого шкарбуна тим, мабуть, що табакою поштує.

Прокіп Свиридович. Так що ж, що поштує!

Явдокія Пилипівна. А то, що і в церкві заживаєш табаку, мов маненький...

Прокіп Свиридович. Лопочи, лопочи; а ти заступаєшся за нового тим, що молодший.

Явдокія Пилипівна. Вигадай ще що!

Прокіп Свиридович. Та й вигадую!

Явдокія Пилипівна. От уже не люблю, як ти почнеш вигадувати та дратувати! *(Одвернулась.)*

Прокіп Свиридович. Ну, ну! Не сердься, моя старесенька, то я пожартував!

Стара мовчить надуто.

Не сердься-бо, моя сивесенька!

Явдокія Пилипівна. Та годі вже!

Прокіп Свиридович. Чого годі? Хвалити бога, прожили вік у добрій згоді та лагоді, діждалися й свого ясного вечора... Да не зайде сонце во гніві вашім...

Явдокія Пилипівна. Та я вже на тебе не сердюся! Тільки не вередуй.

Прокіп Свиридович. Ні, ні, не буду. А нам таки справді нарікати ні на що: вік пройшов, лиха не зазнали, хоча й були хмарки, та господь хранив од тучі. Єсть на старість і шматок хліба, і закуток.

Явдокія Пилипівна. А працювали ж зате як, рук не складаючи!

Прокіп Свиридович. То що ж! Хто дбає, той і має! Неперестанно трудітеся, да не увійдете в напасть! Аби чужого хліба не заїдали та з чужої кривавиці не користувалися!

Явдокія Пилипівна. Здається, уже на нас голубе, нікому й скаржитись!

Прокіп Свиридович. А хто зна? Може, й нам перепала марно чужа кошійка!

Явдокія Пилипівна. Як же гендлювати¹ без того? То вже нехай бог проща! Нам же треба було дбати: дочка росла — єдиначка; треба було на посаг складати.

Прокіп Свиридович. Та так, так... А наградив-таки нас господь дочкою — розумні!

---

¹ *Гендлювати* — торгувати, баришникувати.

Явдокія Пилипівна. І вже! Що розумні, так на весь Подол! Так не жалували ж на їх і грошей: у який кошт та наука увійшла — страх! Скільки отій мадамі до пенціона переплачено!

Прокіп Свиридович. А за який час? Довго там по-була?

Явдокія Пилипівна. Мало хіба? Аж три місяці! Ти б уже хотів свою рідну дитину запакувати у науку — на муку, аж до загину!

Прокіп Свиридович. Я не про тес: мені ті пенціони і не до смаку, а коли гроші за рік заплачено, то треба було б принаймні за їх одсидіти!

Явдокія Пилипівна. Грошей шкода було, а дитини то ні, що за три місяці змарніла та знівечилась, хоч живою в труну клади! Там уже мало того, що науками вимучили, вимордували, та ще й голодом морили! Дитина не видержала й утекла!

Прокіп Свиридович. То нічого: одпаслися ж дома; одно тільки негаразд...

Явдокія Пилипівна. Що там? Уже знов почав вередувати?

Прокіп Свиридович. Та я й мовчатиму, а тільки той пенціон...

Явдокія Пилипівна. Що пенціон?

Прокіп Свиридович. От тут у мене сидить! *(Показує на потилицю.)*

Явдокія Пилипівна. Ти знову?

Прокіп Свиридович *(зітхнув)*. Та й мовчу ж!

Чути знавдалі гуртову пісню:

Не щечечи, соловейко,
На зорі раненько,
Не щечечи, манюсенький, | Bis
Під вікном близенько!

Явдокія Пилипівна. А славно співають! Я страх люблю хлоп'ячі співи!

Прокіп Свиридович. Славно, славно! Затра неділя, а вони гукають.

Явдокія Пилипівна. А коли ж їм і погуляти, як не під свято! За будні натрудяться!

Прокіп Свиридович. То й розходились би спати, а то й самі не сплять, і другим не дають... *(Позіха.)*

Явдокія Пилипівна. То й іди ж собі спати, хто ж боронить?

Прокіп Свиридович. Та я б уже такий, щоб і лягати, та Проні ж ждемо.

Явдокія Пилипівна. А правда, чого вони так забарились? Уже й ніч надворі; ти б пішов та знайшов їх!

Прокіп Свиридович. Де ж я їх буду шукати? Та їх і кавáлер проведе.

Явдокія Пилипівна. Та проведуть... кавáлерів за ними, як полови за зерном, а все-таки страшно.

Прокіп Свиридович. Не бійся — не маненькі. *(Позіха здорово.)* Ой господи помилуй мене, грішного раба свого! *(Знов позіха і хрестить рота.)* Чого це я так позіхаю?

Явдокія Пилипівна *(позіха й собі)*. Оце! Ти позіхаєш, а я за тобою.

Прокіп Свиридович *(позіха знов)*. Пху на тебе, сатано! Позіхнув так, що трохи рот не роздерся!

Явдокія Пилипівна. Та затуляв би рота, а то так негарно дивитись, що й...

Прокіп Свиридович. А ти думаєш, мені гарно дивитись, як ти роззявиш свою вершу?

Явдокія Пилипівна. З якого це часу з мого рота стала верша?

Прокіп Свиридович. Та хіба ж уже не пора?

Явдокія Пилипівна. Пху Пху! *(Розсердившись, пішла.)*

Прокіп Свиридович *(почухав голову)*. Розсердилась моя старенька, розгнівалась; треба піти помиритись. *(Виходить теж у ворота додому.)*

ВИХІД II

Міщане, міщанки і хор.

Хор (за коном, але ближче).

Твоя пісня дуже гарна,

Гарно ти співаєш:

Ти щасливий, спарувався

І гніздечко маєш.

| Bis

Через кін переходить кілька пар: дівчата з хлопцями і самі дівчата; за остатніми уганя Голохвостий у циліндрі, піджаці, рукавичках. Полебезивши, одскакує до других.

Голохвостий (до себе). А славні тут дівчатка-міщаночки, доложу вам: чистое амбре! Думав, що знайду між ними ту, що коло Владимира бачив, — дак нема, а вона, здається, з цього кутка. От пипочка, що просто тільки — а-ах та пере-ах! Одно слово — канахветка, тільки смочки! Трохи чи я даже не улюбився у єйю, чесне слово: просто з голови не йдють... Господи! Що ж це я? Чи не прогавив за нею главного предмета, Проні? От тобі й на! Побігти шукать. (Пішов хутко ярюм направо.)

Хлопці, хор (входять на передній кін).

А я бідний, безталанний,

Без пари, без хати;

Не довелось мені в світі

Весело співати!

| Bis

Оддаєки чути, що гурт другий співає цю ж пісню.

1-й бас. А в нас бази кращі... у них як побиті горшки!

2-й бас. Або як старі циганські решета!

Усі (сміються). А справді!

Хлопець. А який тепера хор найкращий? Чи семінарський, чи братський?

1-й бас. Звичайно, братський.

2-й бас. А я кажу — семінарський.

1-й бас. Ба брешеш!

2-й бас. Ба не брещу! В семінарському хорі сам Тарас як попре горою — го-го-го! Або Орест як посуне октавою — гур-р-р, аж гори дрижать!

1-й бас. А в братському Кирило чого варт?

2-й бас. Ну, що ж? Кирило, та й годі.

1-й бас. Ет!

Степан. А хто, по-вашому, панове, розумніший у Києві: чи семінарист, чи академіст, чи університант?

Хлопець. Голохвостий!

Степан (*регоче*). Ото ушкварив!

1-й бас. Попав пальцем у небо!

Дехто. Найшов розумного на смітнику! Ха-ха!

Хлопець. А хто ж розумніший за його? Говорить по-ученому, що й не второпаєш!

Степан. Чи у тебе часом не загублено якої клепки?

Хлопець. Чого ти присікався?

Степан. Дивіться, люде добрі, що по-свинячому хрюка, то й розумніший, значить!

Другі. Чого ж, справді, сміятись? Голохвостий, таки не взяв його кат, розумний, освічений; таки паном діло, і ходить, і говорить по-панському!

Степан. Ова! Не бачила розкошів свиня, то й саж за палаці здався!

Дехто. Та годі вам за чортзна-що змагатись!

Степан. І то правда, пху!

Дехто. Од міщан одстав, а до панів не пристав.

Степан. Та як же! Натягне штани-галанці, узує чоботи на рипах, та ще напне на голову капелюха, та й дметься, як шкурат на огні! Які були у батька гроші — процвиндрив, а тепер що на йому, то й при йому!

1-й бас. А так: батько його було на базарі голив та кров пускав, баньки ставив, то й копійка водилась, а він уже, бач, і цилюрню по-модньому...

Степан. Не знаю, чи голить других, а що себе обголив — то так!

1-й бас. А який ласун до дівчат, як зводить усіх — біда!

2-й бас. Та то ж через теє Степан на нього і гори верне.

Дехто. Боїться, значить, щоб не одбив дівчини.

Степан. Одбив би я йому печінки!

Другі. О! Він хваткий!

1-й бас. А в тебе уже є коханка?

Степан. Що ти їх слухаєш? Верзуть теревені!

Дехто. Єсть, єсть...

1-й бас. А хто?

Хлопець. Галя Лимаришина.

1-й бас. Гарна?

Хлопець. Чудо яка!

Степан. Ти-бо мені, гляди, і честь знай, бо язика й полатати можна!

Хлопець. Що ж я сказав? От напасть!

Другі. Цитьте! Он Голохвостий іде!

ВИХІД ІІІ

Ті ж і Голохвостий.

Дехто. Здрастуйте, Свириде Петровичу, а ми вас оце згадували...

Голохвостий. А, хорошо, добре...

Степан (*набік*). Шкода, що не чув!

Голохвостий (*подає декому руку, а решті кланяється згорда*). Мене таки вездє споминають: значить, моя парсона у шику!

Степан (*набік*). Як свиня в дощ!

Голохвостий (*вийма цигарницю*). Нєт лі у кого иногда сірника?

Хлопець. Ось у мене єсть. (*Запалює йому.*) А мені, Свириде Петровичу, можна одну взяти?

Голохвостий. На! Може, чи не угодно ще кому?
Цигарка первий сорт!

Дехто. Давайте, давайте! (*Закурюють.*) Нічого собі!

Голохвостий. Нічого! Понімаєте ви, як свині у апальцинах! Це шик — не цигарки! Каждая стоїть п'ять копеек; значить, примером: зотягся ти, а уже п'яти копеек нема.

Хлопець. От дорогі!

Степан (*набік*). Бреше гладко!

Дехто. Ви таки кидаєте силу грошей!

Голохвостий. Чаво міне деньог жалеть? Главное дело сабе удовольствіє! Можеть, у меня їх іногда перегорело сколько тысячов, дак зато ж вийшов образованим, как первий дворанин!

Степан (*тихо до других*). Такого дворанина під тина!

Другі. І правда: надів жупан та й дума, що пан.

Голохвостий. Тепьор, следственно, меня по всех усядах первим хвисоном принімають; а почóму? Потóму, што я умею, как соблюсти свой тип, по-благородньому говорить понімаю!

Степан (*вголос*). А по-собачому, добродію, часом не вмієте?

Дехто сміється.

Голохвостий. Ще нет! Прийдьоться хіба-разве од вас науку получить!

Степан. Ви таки, як бог дасть, на мою науку дочекаєтесь!

Голохвостий (*згорда*). Наведіть сначала себя палітурою!

Степан. Цур дурня та масла грудку!

Другі. Та годі вам!

Голохвостий. Неужество шмаровозне! Што з вами тут фиксатуарнічать? Єщо уберешся в мужичество!

Хлопець. Скажіть-бо, будь ласка, хоч що-небудь по-хранцюзькому!

Голохвостий. Да што ви понимаєтьо?

Хлопець. А яке убрання на вас, Свириде Петровичу, — чудо! Певно, дороге!

Голохвостий. Конєшно, не копєєшне! Хвисонистої моди і загрянишного матеріалу, да і шив, можно сказать, пєрвий мага́зин. От ви думаєтьо, што плаття — лиш би што, а плаття первое дело, потому што по платтю всякого стрічають.

Степан *(до других)*. А по уму виряджають!

Голохвостий *(не звертаючи уваги)*. От, вóзьмем, примером, бруки: трубою стоять, как вилиті, чисто аглицький хвисон! А чаво-нибудь не додай, і вже хвизиномії не імеють! Або вот жильотка, — здайоться-кажеться, пустяк, а хитра штука: только немножко не потрап, і мода не та, уже й симпатії нету. Я вже не говору про пінжак, потому што пінжак — ето первая хворма: как только хворми нету, так і нікоторого шику! А от даже шляпа, на што уже шляпа, а как она, значить, при галаве, так і на типе парад!

Дехто. Добре на цьому знається! Нема що!

Хлопець. А матерія яка! Ряба, ряба та зозуляста, от би мені такого на штани!

Голохвостий. Зозуляста?! Шаталанська!

Хлопець. Що ж то значить — шарлатанська?

Голохвостий. Ет, мужва! Што з тобою розговаривать.

Хлопець. Та я так!

Дехто. Розкажіть краще що нам! Ви ж там по світах буваєте, розумних людей чуваєте...

Голохвостий. Не все то для простоти антересно, што для меня матеріально.